

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 09.12.2015, sp. zn. 3 Tdo 1319/2015, ECLI:CZ:NS:2015:3.TDO.1319.2015.1

Číslo: 44/2016

Právní věta: I. Pojem „opatření v občanském soudním řízení“ je ve skutkové podstatě trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku znakem normativním, a proto při posuzování zavinění pachatele ve vztahu k tomuto znaku nelze aplikovat ustanovení § 19 tr. zákoníku o právním omylu, ale ustanovení § 18 tr. zákoníku o skutkovém omylu. II. Existenci omluvitelného právního omylu (§ 19 odst. 1 tr. zákoníku) a v důsledku toho nedostatek zavinění nemůže sám o sobě založit právní názor soudu vyššího stupně v jeho kasačním rozhodnutí ohledně spornosti interpretace a aplikace příslušného ustanovení hmotného práva.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.12.2015

Spisová značka: 3 Tdo 1319/2015

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, Omyl právní

Předpisy: § 19 odst. 1 tr. zákoník
§ 337 odst. 4 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 8 To 45/2015, a rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 4 T 130/2013, a přikázal Okresnímu soudu Plzeň-město, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 4 T 130/2013, byla obviněná Bc. J. Š. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěna návrhu na potrestání Okresního státního zastupitelství Plzeň-město, sp. zn. 1 ZK 499/2013, pro skutek spočívající v tom, že

„v P. ani jinde nejméně od 6. 9. 2012 od 16:00 do 18:00 hod., od 11. 9. 2012 od 16:00 hod. do 12. 9. 2012 do 07:00 hod., dne 13. 9. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., od pátku 14. 9. 2012 od 16:00 hod. do neděle 16. 9. 2012 do 18:00 hod., od 18. 9. 2012 od 16:00 hod. do 19. 9. 2012 do 07:00 hod, dne

20. 9. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., od 25. 9. 2012 od 16:00 hod. do 26. 9. 2012 do 07:00 hod., dne 27. 9. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., od pátku 28. 9. 2012 od 16:00 hod. do neděle 30. 9. 2012 do 18.00 hod., od 2. 10. 2012 od 16:00 hod. do 3. 10. 2012 do 07:00 hod., dne 4. 10. 2012 od 16:00 hod. do 18:00 hod., úmyslně mařila styk MUDr. J. F. s jejich společnou dcerou L. S. F., upravený rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město č. j. 99 P 22/2010-515, ze dne 21. 4. 2011, a usnesením Okresního soudu Plzeň-město, č. j. 99 P 22/2010-762, ze dne 6. 8. 2012, tak, že v některých dnech ve výše uvedených termínech dceru ke styku s otcem nepřipravila a nepředala ji, v některých dnech zkrátila dobu vyměřenou pro styk s otcem, otec v uvedeném období nikdy neměl dceru přes noc, ačkoli ji měl mít, veškerý styk otce s dcerou probíhal za přítomnosti Bc. J. Š., která na tom trvala, a tohoto jednání se dopustila přesto, že jednak dne 22. 8. 2012 převzala výzvu Okresního soudu Plzeň-město ze dne 10. 8. 2012 k plnění pravomocného rozhodnutí č. j. 99 P 22/2010 ve smyslu § 272 odst. 2 o. s. ř., aby dobrovolně plnila povinnosti, které jí byly uloženy ohledně úpravy styku otce s dcerou včetně poučení o následcích, zůstane-li výzva bezvýsledná, jednak jí byla usnesením Okresního soudu Plzeň-město, č. j. 99 P 22/2010-823, ze dne 23. 8. 2012, uložena za nerealizaci styku otce s nezletilou pokuta ve výši 5 000 Kč a usnesením téhož soudu, č. j. 99 P 22/2010-880, ze dne 2. 10. 2012, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Plzni č. j. 11 Co 756/2012-972, ze dne 5. 4. 2013, uložena pokuta 10 000 Kč“, čímž měla spáchat přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku.

2. O odvolání státního zástupce proti předmětnému rozsudku podaném v neprospěch obviněné rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 8 To 45/2015, jímž je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Shora citované rozhodnutí odvolacího soudu napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním podaným v neprospěch obviněné, v němž uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. V dovolání připomněl, že odvolací soud se neztotožnil s úvahou soudu prvního stupně o nedostatku zavinění obviněné ve vztahu k její vědomosti o uložené pokutě, když její obhajobu považoval za účelovou a nelogickou. Odvolací soud však zároveň s odkazem na předchozí zrušující rozhodnutí Nejvyššího soudu dovedl určitou složitost výkladu znaků trestného činu a nejednotnost soudního výkladu. Obviněná podle odvolacího soudu proto jednala za podmínek právního omylu ve smyslu § 19 odst. 2 tr. zákoníku. S takovým posouzením dovolatel nesouhlasí. Podle něj nelze zaměňovat pravidla posuzování trestnosti právního omylu negativního stran protiprávnosti činu s neznalostí pachatele o tom, že jeho čin je trestný. Zásadu právního omylu podle § 19 tr. zákoníku lze aplikovat pouze na případy, kdy je omyl pachatele dán ve vztahu k mimotrestním normám, ať už jde o normy odkazovací, či blanketní. V případě přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku zákon neodkazuje obecně na úpravu protiprávnosti dle jiného právního předpisu, ale vyjadřuje pouze tzv. normativní znak skutkové podstaty, jenž vyjadřuje právní institut, zde opatření v občanském soudním řízení. Protiprávnost jednání obviněné tak byla založena jejím jednáním v rozporu s normou trestní, nikoli rozporem s příslušnou civilní procesní úpravou. Z hlediska zavinění proto postačí v případě normativních znaků skutkové podstaty znalost skutkových okolností rozhodných pro naplnění tohoto znaku, přestože jde o právní pojem. Pochybnosti o vědomosti obviněné o rozhodných skutkových okolnostech zakládajících skutkovou podstatu žalovaného přečinu však nepanují. V daném případě by se podle dovolatele navíc jednalo o právní omyl neomluvitelný podle § 19 odst. 2 tr. zákoníku, neboť obviněná si již na podkladě prvotního meritorního rozhodnutí opatrovníckého soudu musela být vědoma toho, že je povinna soudem upravený styk otce a nezletilé umožnit.

4. Z těchto důvodů nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v

Plzni ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 8 To 45/2015, dále zrušil i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 4 T 130/2013, a dále zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal věc Okresnímu soudu Plzeň-město, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší státní zástupce současně vyjádřil souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání i pro případ jiného způsobu rozhodnutí, než je předpokládán v § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.

5. Opis dovolání nejvyššího státního zástupce byl samosoudcem soudu prvního stupně za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. zaslán k vyjádření obviněné a jejímu obhájci. K dnešnímu dni však dovolací soud neobdržel vyjádření obviněné ani jejího obhájce k dovolání nejvyššího státního zástupce a ani žádný jiný přípis, jímž by deklarovali zájem tohoto svého práva, jakož i práva vyplývajícího z ustanovení § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř., využít. Na tomto místě je třeba připomenout, že vyjádření obviněné k dovolání nejvyššího státního zástupce, či naopak vyjádření nejvyššího státního zástupce k dovolání obviněné není podmínkou pro projednání podaného dovolání a zákon v tomto směru nestanoví žádnou lhůtu, jejíž marné uplynutí by dovolací soud byl povinen vyčkat.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší státní zástupce je podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v § 265f odst. 1 tr. ř.

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá pravomocné rozhodnutí soudu druhého stupně, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř., kterým byla obviněná zproštěna návrhu na potrestání.

8. Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit, zda konkrétní důvody, o které nejvyšší státní zástupce dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., na které je v dovolání odkazováno. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, 3 tr. ř.).

9. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatnil dovolatel v alternativě, kdy bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Konkrétní dovolací argumentace nejvyššího státního zástupce, jak byla výše rekapitulována, dává učinit závěr, že naplnění uplatněných důvodů dovolání bylo odůvodněno relevantně.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Protože Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů pro odmítnutí dovolání (§ 265i odst. 1 tr. ř.),

přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti kterému bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodu, jež byly v dovolání uvedeny, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející. Přitom zjistil, že dovolání je důvodné.

11. Nejvyšší soud nejprve předesílá, že dovolatel nikterak nezpochybnuje skutkové závěry učiněné soudy v předchozím řízení, a to zejména i s ohledem na jejich korekci odvolacím soudem stran určení okamžiku, kdy se obviněná dozvěděla o uložené pokutě. Obhajoba obviněné v tomto směru byla jako nevěrohodná a nelogická vyvrácena. V podrobnostech lze odkázat na související úplné a správné úvahy odvolacího soudu uvedené zejména na straně 9 jeho rozhodnutí.

12. Podstatou dovolání byla otázka nesprávné aplikace § 19 tr. zákoníku v návaznosti na posuzování zavinění obviněné. Podle § 19 odst. 1 tr. zákoníku kdo při spáchání trestného činu neví, že jeho čin je protiprávní, nejedná zaviněně, nemohl-li se omylu vyvarovat. Omylu bylo možno se vyvarovat, pokud povinnost seznámit se s příslušnou právní úpravou vyplývala pro pachatele ze zákona nebo jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, anebo mohl-li pachatel protiprávnost činu rozpoznat bez zřejmých obtíží (§ 19 odst. 2 tr. zákoníku). Citované ustanovení řeší problematiku (omluvitelného) právního omylu negativního stran protiprávnosti činu, tedy ohledně protiprávnosti pramenící z mimotrestních právních předpisů, kterých se trestní zákon dovolává v blanketních nebo odkazovacích skutkových podstatách, což se posuzuje podle zásady *ignorantia iuris non nocet* (neznalost práva neškodí, omlouvá, neboť pachatel nejedná zaviněně). Naproti tomu nedopadá na případy právního omylu negativního o protiprávnosti činu pramenící z mimotrestních právních předpisů, kterých se trestní zákon nedovolává, tj. omyl o normativních znacích skutkové podstaty, který se posuzuje podle zásad platných pro posouzení skutkového omylu negativního (*ignorantia facti non nocet*). Tam, kde skutková podstata obsahuje tzv. normativní znaky, tedy znaky vyjádřené právním pojmem, institutem či právním vztahem, převzatými trestním zákoníkem z mimotrestního právního předpisu, se vyžaduje, aby se zavinění vztahovalo i na tento znak, postačí však, aby pachatel měl o něm jen laickou představu. Nemusí tedy vědět, jaké právní předpisy upravují takový normativní znak a jaké funkce takový normativní znak plní. Postačí, pokud mu jsou známé konkrétní skutkové okolnosti vztahující se k takovému normativnímu znaku a má alespoň laickou představu o jeho charakteru (blíže viz rozhodnutí uveřejněné pod č. [10/1977](#) Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Pokud jde odlišení skutkových podstat obsahujících normativní znaky od skutkových podstat odkazujících a blanketních, srov. např. rozhodnutí uveřejněné pod č. [47/2011](#) Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

13. Přechinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 tr. zákoníku se dopustí pachatel, který poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody nebo který se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon rozhodnutí jiného orgánu veřejné moci týkajícího se výchovy nezletilých dětí. Znak opatření v občanském soudním řízení (použitá v projednávané věci proti obviněné v podobě výzvy podle § 272 odst. 2 o. s. ř. a uložení pokuty podle § 273 odst. 1 o. s. ř., obé ve znění účinném do 31. 12. 2013) je u dané skutkové podstaty znakem normativním, nikoliv odkazem či blanketem. Proto při posuzování zavinění obviněné ve vztahu k tomuto znaku, nebylo možné aplikovat § 19 tr. zákoníku (a vzhledem ke skutkovým okolnostem případu ani § 18 odst. 1 tr. zákoníku). Pokud byla aplikace daného ustanovení nosným důvodem pro zamítnutí odvolání státního zástupce proti zprošťujícímu rozsudku, spočívá napadené rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení skutku, a byly tak naplněny důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

14. Rovněž je třeba odmítnout úvahy odvolacího soudu o tom, že v daném případě nebylo možno aplikovat zásadu neznalost zákona neomlouvá z toho důvodu, že výklad relevantního znaku o důsledku uložených, avšak nepravomocných opatření podle občanského soudního řádu je z hlediska

trestněprávního natolik složitý, že je podle závazného názoru Nejvyššího soudu (srov. jeho rozhodnutí ze dne 25. 7. 2014, sp. zn. [3 Tdo 638/2014](#)) ani zkušený samosoudce okresního soudu, ani tři soudci jednoho z nejzkušenějších odvolacích senátů krajského soudu nedokázali napoprvé správně aplikovat, a proto nelze ani po obviněné požadovat, aby si uvědomovala trestněprávní důsledky svého jednání. Nejenže takové úvahy kolidují s úpravou § 265s odst. 1 tr. ř., ale i se smyslem mimořádných a v konečném důsledku i řádných opravných prostředků jako takových. Jakékoliv kasační rozhodnutí soudu vyššího stupně učiněné z důvodu nesprávné interpretace či aplikace hmotného práva soudem nižšího stupně by totiž odůvodňovalo (s odkazem, že daná právní otázka byla mezi soudy sporná) u obviněného dovození absence zavinění z důvodu jeho právního omylu. I v tomto ohledu lze tedy dát dovolateli plně za pravdu.

15. S ohledem na uvedené Nejvyšší soud rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 8 To 45/2015, i rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 4 T 130/2013, a podle § 265k odst. 2 věty druhé tr. ř. současně zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Následně podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu Plzeň-město, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

16. Věc se tak vrací do stadia, kdy Okresní soud Plzeň-město bude muset věc znovu projednat a rozhodnout. V novém řízení o této věci bude povinen postupovat v intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.).